

Piraattipuolueen tietoyhteiskuntaohjelma

Hyväksytty Piraattipuolueen kokouksessa Espoossa 7. heinäkuuta 2013.

Sisällys

1. Tekijänoikeudet ja patentit
2. Avoin hallinto ja demokratian kehittäminen
3. Ohjelmistohankkeet
4. Tieto ja tutkimus
5. Opetus tietoyhteiskunnassa

1. Tekijänoikeudet ja patentit

Tekijänoikeudet

Aineettomiin hyödykkeisiin kohdistetaan kohtuuttomia keinotekoisia rajoituksia oletettujen taloudellisten etujen suojelemiseksi kuluttajansuojan, kansalaisoikeuksien ja yhteiskunnan voimavarojen kustannuksella. Tekijänoikeuslain tulisi kannustaa uuden kulttuurin luomiseen, eikä hankaloittaa sen syntyä.

Kulttuuri syntyy vuorovaikutuksesta ihmisten välillä. On järjetöntä väittää kulttuurin jakamisen olevan sille haitallista. Kulttuurin arvo kasvaa jaettaessa, jolloin kasvavat myös tekijän mahdollisuudet ansaita kulttuuria tuottamalla. Epäkaupallista tiedostonjakamista ei pidä rajoittaa, eikä siitä pidä rangaista, vaan siihen on ennemminkin syytä kannustaa.

Tekijänoikeusloukkauksista määrättävien korvausten on oltava kohtuullisia kaikkien asianosaisten ja asiakokonaisuuden kannalta. Piraattipuolue ei kannata laajakaistaveroa ja haluaa lakkauttaa nykymallin mukaiset perusteettomat hyvitysmaksut. Tekniset suojakeinot ja sopimusehdot eivät saa haitata kuluttajansuojan toteutumista.

Yksikään elokuvastudio tai levy-yhtiö ei perusta sijoituspäätöksiään toiveelle voitosta yli sadan vuoden kuluttua tulevaisuudessa. Koska aineettomien hyödykkeiden tuotto tulee suurelta osin jo pian julkaisun jälkeen, kaupallisen kopioinnin ja käytön tekijänoikeussuojaa on lyhennettävä enintään kymmeneen vuoteen teoksen julkaisusta.

Kaiken teosten epäkaupallisen kopioinnin, levittämisen ja muun käytön on oltava vapaata teoksen julkaisuhetkestä lähtien. Piraattipuolue uskoo tiedon ja kulttuurin mahdollisimman laajan leviämisen edistävän ihmiskunnan henkistä ja materiaalista hyvinvointia.

Tekijänoikeudelliset lisensointikäytännöt on yhtenäistettävä siten, että verkkopalveluita tarjoavat yritykset saavat käyttöoikeuden palvelussa käytettäviin teoksiin ja tallenteisiin yhdellä sopimuksella koko ETA-alueella tai peräti maailmanlaajuisesti, eikä palveluissa tarvita nykyisenkaltaisia maarajoituksia.

Nykyinen järjestelmä on alalle pyrkiville yrityksille kohtuuttoman raskas jo sopimusneuvotteluiden vuoksi ja siksi, että eri maiden eri tekijänoikeusjärjestöt vaativat toisistaan poikkeavia käyttäjämäärien ja käyttökertojen raportointeja.

Rikosoikeudelliset rangaistukset ja kohtuuttomat vahingonkorvaukset teosten luvattomasta epäkaupallisesta käytöstä on poistettava. Lisäksi on kumottava säännökset, jotka tällä hetkellä mahdollistavat verkkopalvelujen sensuroimisen epäilyllä tekijänoikeuksien loukkaamisen perusteella. Nämä muutokset voidaan tehdä EU-säännösten ja kansainvälisten sopimusten puitteissa.

Joukkolisensointiin kaikissa teoslajeissa on siirryttävä nykyistä laajemmin. Tämä tarkoittaa, että kaikille annetaan lähtökohtainen oikeus hyödyntää kaupallisesti mitä tahansa teoksia edellyttäen, että hyödyntäjä maksaa käytöstä yleisen korvausjärjestelmän mukaisen korvauksen. Samalla on helpotettava ns. orpoteosten käyttöä. Tekijälle jäisi edelleen kielto-oikeus erikseen kieltää teoksensa käyttö korvausjärjestelmän piirissä.

Joukkolisensoinnista on jo suunnitteilla lainsäädäntöä, jossa mediayrityksille annettaisiin mahdollisuus ilman monimutkaisia lupajärjestelyjä uudelleenjulkaista arkistotyyppisissä palveluissa noin 15 vuotta vanhempia teoksia. Piraattipuolue tukee tämäntyyppistä lainsäädäntöä. Tekijänoikeusjärjestelmän on sallittava jäsenilleen teosten lisensoiminen avoimella lisenssillä.

Muut muutokset, kuten suoja-ajan olennainen lyhentäminen, edellyttävät maailmanlaajuisista tekijänoikeussopimusten muuttamista. Piraattipuolue ajaa yhdessä muiden maiden Piraattipuolueiden kanssa kansainvälisen tekijänoikeuslainsäädännön muuttamista.

Patentit

Nykyiselle patenttijärjestelmälle ei ole perusteita nyky-yhteiskunnassa, joten se tulee lakkauttaa. Patentit eivät enää suoja yksittäisen keksijän luomusta tai toimeentuloa, vaan niitä käytetään ennemminkin pienyritysten toiminnan tukahduttamiseen ja kehityksen estämiseen. Turhan patentin myöntäminen vaikeuttaa muiden kehitystyötä ja heikentää kilpailua. Patentit estävät optimaalisten teknisten ratkaisujen tekemistä uusissa tuotteissa

Lääkepatentit tappavat kehitysmaissa päivittäin lisensoinnin kalleuden vuoksi. Ihmisten terveyttä ja elintasoja parantavat keksinnöt lääkkeiden kehittämisessä uhkaavat patenttien vuoksi jäädä hyödyntämättä. Piraattipuolueilla on järkevä ja rakentava vaihtoehto lääkepatenteille, joka, paitsi ratkaisisi lääkepatenttien ongelmat, myös antaisi enemmän rahaa lääketutkimukseen leikaten julkisen sektorin lääkekustannukset puoleen. Haluamme keskustella tästä Euroopan tasolla.

Myöskään geenipatentteja ei tulevaisuudessakaan tule tunnustaa.

Piraattipuolueen ajaman uudistetun tekijänoikeusjärjestelmän ohjelmistokehittäjille tarjoama suoja on riittävä.

2. Avoin hallinto ja demokratian kehittäminen

Hallinnon avoimuus

Hyvän hallinnon perustana ovat avoimuus, tasapuolisuus ja riippumattomuus. Valtiot keräävät kansalaisista yhä enemmän tietoa, mutta toimivat samaan aikaan itse usein suljettujen ovien takana. Suljetut ovet on avattava ja kansalaisten sekä kansalaisjärjestöjen mielipiteitä on kuultava entistä paremmin jo lain valmisteluvaiheessa. Tietotekniikka tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet laskea kynnyksestä osallistua päätöksentekoon.

Valtioiden ja Euroopan Unionin on toimittava nykyistä avoimemmin ja demokraattisemmin. Puolue- ja vaalirahoituksen avoimuus on taattava. Piraattipuolue toimii edelläkävijänä rahoituksensa, hallintonsa ja toimintansa avoimuudessa.

Kansalaisen oikeusturvan kannalta hallinnon avoimuus ja julkisen tiedon saatavuus on erittäin tärkeää. Julkisen sektorin on osakeyhtiön omistajana pyrittävä toteuttamaan yrityksessä julkisen sektorin käytäntöjä, erityisesti painottaen toiminnan avoimuutta. Asia korostuu myös tilanteissa, joissa yksityinen yritys saa käyttöönsä julkista tukea.

Kansalaisten oikeusturvasta täytyy pitää kiinni myös silloin kun he paljastavat tietojen luvaton keruuta tai käyttöä.

Suojelupoliisin tulee jälkikäteen ilmoittaa vakoilusta vakoilun kohteelle.

Byrokratian vähentäminen

Tarpeetonta byrokratiaa on vähennettävä ja jäljelle jäävää byrokratiaa selkeytettävä. Liiallinen byrokratia vaikeuttaa järjestelmän ymmärtämistä sekä aiheuttaa yhteiskunnalle ja yksilölle taloudellisia tappioita. Järjestelmän toiminta ja avun saaminen on tärkeämpää kuin byrokraattinen valvonta ja väärikäytösten ehkäisy. Julkishallinnon tulee lisätä selkokielen käyttöä viestinnässään.

Kesäaikaan ja siitä pois siirtyminen aiheuttaa lukuisten teknisten ongelmien ja siirroista johtuvien sekaannusten lisäksi vaikeuksia myös unirytmien sovittamisessa. Koko järjestely on kyseenalainen ja sen sijaan tulisi pyrkiä esimerkiksi työaikojen joustavuuden kasvattamiseen. Piraattipuolue haluaa poistaa kesäaikajärjestelmän käytöstä EU-tasolla, jossa nykyinen Suomen käyttämä järjestelmä on määritetty.

Tasapuolinen demokratia

Puoluetukea maksetaan nykyään tietty määrä kutakin kansanedustajapaikkaa kohti. Piraattipuolue haluaa muuttaa puoluetuen sellaiseksi, että nykyinen puoluetuki jaettaisiin saatujen äänien perustella. Puoluetukea on maksettava myös eduskunnan ulkopuolisille puolueille, toisin kuin nykyään. Tällöin yksikään ääni ei menisi hukkaan vaan parantaisi vähintään puolueen taloudellista asemaa. Kaikille vaaleissa ehdokkaita asettaville ryhmille on annettava rahallista tukea vaalijulisteiden hankkimiseen sekä yleiseen vaalikampanjointiin.

Lisäksi kaikille vaaleissa ehdokkaita asettaville ryhmille on annettava enemmän tilaisuuksia olla tasavertaisesti esillä Yleisradion ohjelmissa. Uusien puolueiden menestymismahdollisuuksia ei saa rajoittaa jättämällä ne vaaliaikaan huomiotta eikä keinotekoisien vaalikynnysten luomisella ja ylläpitämisellä.

Osallistuva demokratia

Kansalaisilla tulee olla mahdollisuus saada riittävästi tietoa edustajiensa tekemistä poliittisista päätöksistä ja syistä jotka ovat johtaneet ratkaisuun. Parantuneen tiedonsaannin mahdollistamana myös maamme demokraattista järjestelmää on kehitettävä enemmän vuorovaikutusta suosivaksi, osallistuvaksi demokratiaksi. Kansalaisilla tulee olla paremmat mahdollisuudet vaatia lisää tietoa käsiteltävistä asioista ja päätöksistä, sekä vaikuttaa itse päätöksentekoon kansalaisaloitteiden ja kansanäänestysten muodoissa. Kansalaisaloitteelta edellytetty allekirjoitusten määrä, 50 000 eli noin 1,2 % äänioikeutetuista, on suhteellisesti korkeampi kuin eräissä muissa maissa, joissa aloitekäytännöt ovat osoittautuneet toimiviksi. Piraattipuolue pitää vaadittavaa allekirjoitusten vähimmäismäärää liian suurena. Sopivampi määrä olisi

20 000 eli noin 0,5 % äänioikeutetuista. Konkreettista lakimuutosta esittävät kansalaisaloitteet on aina vietävä eduskunnan täysistuntoon äänestykseen.

Piraattipuolue esittää käyttöön otettavaksi kansalaiskysymystä. Kansalaiskysymys olisi samanlainen kuin kansanedustajan tekemä kirjallinen kysymys, josta säädetään perustuslain 45 §:ssä. Kysymys koskisi tietyn ministerin toimialaa. Kysymyksen voisi tehdä 2 000 äänioikeutettua Suomen kansalaista ja asianomaisen ministerin olisi vastattava siihen kuten kansanedustajan kirjalliseen kysymykseen. Tällainen kysymysmenettely loisi uudenlaista vuorovaikutteisuutta hallituksen ja kansalaisten välille. Se olisi kansalaisille hyödyllinen tapa saada tietoa hallituksen näkemyksistä ajankohtaisten asioiden suhteen.

Kansalaisaloitetta on myös porrastettava. Vaikka aloite ei olisikaan saavuttanut täyttä kannattajamäärää, se etenisi kuitenkin jollakin tavalla. Jos kannattajia olisi vähintään kansalaiskysymykseen vaadittava määrä, mutta vähemmän kuin kansalaisaloitteeseen vaadittava määrä, aloite käsiteltäisiin kansalaiskysymyksenä. Lisäksi on otettava käyttöön kansanäänestysaloitteet.

Kuntatasolla otetaan käyttöön kuntalaiskysymys.

3. Ohjelmistohankkeet

Avoimuus ohjelmistohankkeissa

Piraattipuolue haluaa kannustaa avoimien ja vapaiden ohjelmistojen käyttöönottoon paitsi julkisella sektorilla, myös yrityksissä ja kotitalouksissa. Merkittävimpinä syinä ovat avoimien ohjelmistojen taloudellisuus, joustavuus järjestelmien jatkokehityksessä ja tietoturvan parempi auditointi.

Avoimet rajapinnat

Julkishallinnon tulee käyttää omissa palveluissaan ja viestinnässään ainoastaan avoimiin standardeihin perustuvia rajapintoja ja tiedostomuotoja. Tämä ei estä suljettujen ohjelmistojen käyttöä, mutta mahdollistaa yhteistoiminnan muiden ohjelmistojen kanssa. Lisäksi se mahdollistaa pitkäaikaisen tuen myös alkuperäisen ohjelmistotoimittajan lopettaessa tuotteen tukemisen.

Mittatilaustyönä tehtävät ohjelmistohankkeet

Avoin ohjelmistokehitys tarkoittaa hankkeiden valmistelua ja toteutusta siten, että kuka tahansa voi seurata kehitystä ja periaatteessa myös osallistua siihen heti alusta alkaen. Malli eroaa radikaalisti julkishallinnon nykyisten ohjelmistotoimittajien suosimasta mallista, jossa edes tilaajalla ei ole pääsyä kehitysprosessiin ja toimittaja pystyy estämään kilpailijoidensa osallistumisen liike- ja ammattisalaisuuksiin vetoamalla. Tällöin järjestelmään ei voida tilata muutoksia tai jatkokehitystä muualta kuin alkuperäiseltä toimittajalta.

Piraattipuolue pitää ehdottoman tärkeänä paitsi julkisrahoitteisten ohjelmakoodien avoimuutta, myös itse kehitysprosessin täydellistä läpinäkyvyyttä. Vain näin voidaan taata vapaa kilpailu ja järjestelmien laadukas toteutus. Ohjelmakoodien avoimuus mahdollistaa myös järjestelmien uudelleenkäytön sekä muissa julkisen sektorin projekteissa että yksityisellä sektorilla. Tällöin veronmaksajat eivät joudu maksamaan samasta työstä useaan kertaan.

4. Tieto ja tutkimus

Kansalaisten maksama tieto vapaaksi

Verovaroilla luotujen teosten ja tieteellisen tutkimustiedon tulee olla kaikkien vapaasti käytettävissä. Internet on avannut entistä laajemmat mahdollisuudet olemassaolevan tiedon käyttöön. Varsinkin verovaroilla tuotettu tieto on jo kertaalleen kansalaisten maksamaa ja siten kuuluu luonnollisesti kaikkien hyödynnettäväksi. Viranomaisten tuottaman tiedon ja julkisrahoitteisten tutkimustulosten ympärille voisi syntyä nykyistä huomattavasti kukoistavampaa liiketoimintaa, mikäli tiedon käyttöä vapautettaisiin.

Avoin tieto ja tutkimus

Tekijänoikeuksien ja patenttien aiheuttamat rajoitukset haittaavat tieteellisen kirjallisuuden ja tutkimustulosten hyödyntämistä. Yhteiskunta ei kehity tietoa panttaamalla. Jo olemassaolevaa tietoa on voitava käyttää uusien tutkimusten apuna tutkimusten tehostamiseksi ja turhien resurssien haaskauksen estämiseksi. Tuotetun tiedon pitää olla sellaisessa muodossa, että se on tulevaisuudessakin käytettävissä. Tämä onnistuu parhaiten avoimia ohjelmistoja ja rajapintoja käyttämällä.

Tutkimuksen sekä taiteen vapaus ja riippumattomuus

Julkisten tahojen harjoittaman tieteellisen tutkimuksen on oltava vapaata ja riippumatonta. Valtio ja yksityiset rahoittajat eivät saa käyttää rahoitusta epäasiallisena painostuskeinona tutkimusohjelmien, -suuntauksien ja -kohteiden valinnassa tai tulosten julkaisemisessa. Julkinen tutkimusrahoitus pitää aina myöntää vertaisarvioidun ja avoimen kilpailutuksen perusteella. Muunlaista julkista tutkimusrahoitusta ei tule myöntää.

Yliopisto-opiskelun tulisi suurelta osin olla tieteen tekemisen harjoittelua, siis todellista uusien ongelmien ratkaisua valmiiden ratkaisumenetelmien opiskelun sijaan.

Yliopiston hallinnon tulee olla alisteinen tiedeyhteisölle eikä päinvastoin. Viroilla ym. perusrahoituksella taataan tieteen vapaus ja riippumattomuus; pätkäprojektit ja rahoituksen ympärille keskittyvä puuhastelu tuottavat rahoittajia mielitelevää näennäistutkimusta. Yliopiston tulee tarjota ajatonta sivistystä eikä muoti-ilmiöitä, jotka vanhenevat ennen kuin opiskelijat pääsevät edes töihin. Tiedon on oltava avointa ja maksutonta.

Valtion taiderahoituksessa ei pidä asettaa taiteelle ideologisia tai esteettisiä rajoitteita tai vaatimuksia. Myönnettäessä rahoitusta taiteelle on arvioitava ainoastaan toiminnan tehokkuutta, tuloksellisuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

5. Opetus tietoyhteiskunnassa

Yleisperiaatteet opetuksessa

Opetussuunnitelmia ja opetusmenetelmiä tulee jatkuvasti arvioida ja ajanmukaistaa. Tämä ei tarkoita ainoastaan teknologisia muutoksia ja verkkomateriaalien hyödyntämistä, vaan myös nykyistä enemmän oman ajattelun ja tiedonhaun painottamista, jolloin asioiden ulkoopettelu vähenee. Samalla painopiste siirtyy kokeisiin pönttämistä syvällisempään ymmärtämiseen.

Kaiken julkisella rahoituksella tuotetun oppimateriaalin tulee olla vapaasti käytettävissä ja jatkokehittävissä ilman tekijänoikeudellisia rajoituksia. Opettajavetoisen opetuksen tukena ja oppikirjan tilalla voi usein olla valmis verkkomateriaali, jonka avulla oppilas voi itse opiskella ja kokeilla taitojaan.

Jos oppilaat eivät viihdy koulussa, vika on koulussa eikä oppilaissa. Opetusta häiritsevä oppilas on poistettava, koska opetuksen häiritseminen loukkaa toisten oikeutta saada opetusta. Tämä on mahdollista nykyisen lainsäädännön puitteissa, eikä kurinpitokeinoja tarvitse kiristää.

Oppisisällöt eivät saa vääristellä tieteellistä tutkimustietoa. Uskonnollisia kouluja, joissa opetetaan tieteen kanssa ristiriitaista tietoa, ei tule hyväksyä oppivelvollisuuden suorittamiseen kelpaaviksi kouluiksi.

Opiskelun oppimateriaaleineen tulee olla maksutonta kaikilla oppiasteilla. Tästä syystä opetuksen tukena tulee suosia ensisijaisesti avointa sisältöä.

Muutokset oppisisältöihin

Kouluissa opetellaan taitoja, joiksi perinteisesti on mielletty esimerkiksi kielitaito ja taitoaineet. Myös ajattelu pitäisi nähdä taitona, jota on syytä opettaa ja kehittää. Lapset pohtivat usein filosofisluonteisia kysymyksiä, ja tätä luovaa ajattelua tulisi koulussa ruokkia. Filosofia eli ajattelutaito on otettava kouluihin oppiaineeksi alaluokilta lähtien.

Ihminen, joka osaa tunnistaa virheitä ja vääristymiä omassaan ja muiden ajattelussa, ei joudu yhtä helposti erilaisten huijareiden ja helppoja ratkaisuja vaikeisiin ongelmiin tarjoavien epärehellisten ideologioiden vietäväksi kuin muut. Ajattelutaidot auttavat erottamaan asiallisen tiedon epäasiallisesta. Nämä taidot ovat nyky-yhteiskunnassa erittäin tärkeitä.

Nyky-yhteiskunnassa on paljon valinnanmahdollisuuksia, joten myös itsetuntemus on tärkeää. Jokaisen on hyvä tuntee psykologiset tosiasiat omasta ja muiden ajattelusta ja sosiaalisesta toiminnasta. Psykologiaa ja sosiaalista kanssakäymistä koskeva opetus ja kasvatus aloitetaan jo alaluokilta. Sitä tulisi harjoittaa terveystiedon oppiaineessa, joka tulisi aloittaa jo alaluokilla.

Valinnanmahdollisuuksia on korostettava myös kielten opetuksessa. Ruotsin kielen pakollisuutta ei ole mielekästä ylläpitää. Toisen kotimaisen kielen opiskelun tulee olla kaikilla oppiasteilla vapaaehtoista. Jatkoksin peruskoulussa opiskeltaisiin äidinkielen lisäksi vähintään kahta muuta kieltä, joista ensimmäinen alkaisi 2. luokalla ja toinen valinnaisesti joko jo 4. luokalla tai viimeistään 6. luokalla. Jos äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, opiskelee oppilas mahdollisuuksien mukaan myös äidinkieltään. Tällainen oppilas olisi vapautettu toisen vieraan kielen opiskelusta

Uskonto ja elämäkatsomustieto poistetaan kouluaineiden joukosta. Historiasta muodostetaan uusi aine "historia ja kulttuurit", jossa painotetaan historian lisäksi erilaisten nykykulttuurien tuntemusta. Uskonnon ja elämäkatsomustiedon tuntimäärä ja oppisisältö jaetaan filosofian ja historian ja kulttuurin kesken.

Oppilaille tulee tarjota mahdollisuus suorittaa myös peruskoulun oppimäärä nopeutetussa tahdissa. Koulun ulkopuolella tapahtuvan oppimisen tunnistamista ja hyödyntämistä koulun tarjoaman opetuksen tukena tulee jatkossakin kehittää määrätietoisesti.